

Republiková únia zamestnávateľov

Hodnotenie volebných programov 2020

Z pohľadu zamestnávateľov

HLAVNÉ ZISTENIA

Február 2020

Cieľom predkladaného dokumentu je vyhodnotiť zhodu priorít Republikovej únie zamestnávateľov (RÚZ) a programov politických strán, ktoré majú štatisticky vyhodnocovanú šancu dostať sa do parlamentu a následne politicky ovplyvňovať smerovanie Slovenska. Dokument hodnotí jednotlivé identifikované politické strany a ukazuje zhodu programu strany s predstavami ideálneho politického programu RÚZ.

Programy strán boli porovnávané s nasledovnými prioritami RÚZ:

1. Zreformovanie daňového a odvodového systému
2. Zavedenie systematického legislatívneho procesu
3. Zvýšenie vymožitelnosti práva
4. Prepojenie vzdelávacieho procesu s potrebami trhu práce a podpora výskumu
5. Zavedenie modernej pracovnej legislatívy a podpora tvorby nových pracovných miest
6. Reforma regulačného rámca v energetike a zabezpečenie konkurenčných cien energií
7. Zamedzenie plytvania vo verejných financiách, zefektívnenie čerpania eurofondov a eliminácia korupcie
8. Dosiahnutie účelného využívania prostriedkov z fondov Európskej únie
9. Životné prostredie a odpadové hospodárstvo
10. Posilnenie podpory aplikovaného výskumu a inovácií

Programy kandidujúcich politických strán so šancou dostať sa do parlamentu majú rôznu formu – od 300 stránkových dokumentov až po tri vety na webe. Jednou z dôležitých oblastí, ktorá má priamy vplyv na zamestnanosť je kvalita podnikateľského prostredia.

Ak by sme boli nútení zhodnotiť programy politických strán dvoma slovami, až na výnimky by všetky vystihovalo slovo „nekonkrétnosť a nekomplexnosť“. Politické strany sa snažia pred voľbami ponúknuť všetkým všetko, avšak pri tvorbe programov zabudli na to, že prístup k problematike musí byť komplexný a spracovaný zo všetkých uhlov pohľadu.

Z pohľadu zamestnávateľov je zaujímavé, že existujú strany, ktoré majú v populácii značnú dôveru, veľký počet členov a napriek tomu nedokážu predstaviť volebný program, v ktorom by určili priority pre nasledujúce volebné obdobie. Najmä sa jedná o „program“ dvoch preferenčne mimoriadne silných politických strán: SMER a Kotlebovci - ĽS NS. Najsilnejšia vládna strana ponúka ako politický program len tri vety, z ktorých sa ani jedna nedotýka podnikateľského prostredia. V prípade Kotlebovcov – ĽS NS strana predstavila desať bodový program, ktorý je predstavený len vo všeobecnej rovine, neprináša konkrétne opatrenia a viaceré jeho body sú vo

vzájomnom rozpore (napríklad zníženie dôchodkového veku sa „bije“ s potrebou vyrovnaného rozpočtu).

Ďalej existujú strany, ktoré sa navonok prezentujú ako „pro-podnikateľské“, napr. SME RODINA. V programe sa však skrýva toľko „nášľapných“ mín, a to nielen pre udržateľnosť verejných financií, ale i dôraz na zavádzanie nových daní a regulácií, že realizácia takéhoto programu v plnej miere by takmer s istotou viedla k zhoršeniu podnikateľského prostredia na Slovensku. Napriek tomu, strana predstavila zaujímavý a asi jeden z najzaujímavejších programov pre prepájanie podnikateľského prostredia a školstva, i keď ani tu sa nevyhla niektorým populistickým návrhom.

Strany sú tiež vo väčšine prípadov veľmi nekonkrétne vo svojich odporúčaníach. Hovoria o lepšom školstve, vyšších platoch, spravodlivejšom Slovensku, chýbajú však konkrétne riešenia. Pri viacerých stranách sa chápanie podnikateľského prostredia zúžilo akoby na frázu: „*Dáme vám nižšie dane a dajte nám pokoj*“. Avšak podnikateľské prostredie nie sú iba dane. Ak jedným opatrením strana navrhuje znižovať daňovú sadzbu, podnikateľskému sektoru to samozrejme pomôže. Ak však na druhej strane zavedie selektívne dane, zvýši reguláciu zamestnancov, či nevytvorí prostredie na výchovu kvalitnej pracovnej sily aj do budúcnosti, sektor podnikania tým utrpí.

Nad všetkými programami vyčnieva program strany SaS. Strana na rozdiel od všetkých ostatných prináša nielen uvedenie čitateľa do aktuálneho stavu a definovania aktuálneho problému, ale uvádza i konkrétne riešenia a ich dopady dokonca vyčísluje, čo je naozaj nezvyklé. Program je nahustený a riešenia natoľko komplexné, že jednotlivé oblasti na seba nielen nadväzujú, ale utvárajú komplexný pohľad na podnikateľské prostredie. Oceňujeme, že strana nehovorí o opatreniach v prospech podnikateľského prostredia len v časti venovanej daniam, či práve zníženiu byrokracie, akcent na zlepšenie situácie podnikateľov je prakticky v každej časti programu vrátane programov pre životné prostredie, či školstvo. Práve stranu SaS hodnotíme z nášho pohľadu najlepšie, i keď v niektorých nami posudzovaných oblastiach skončila až na druhom, či treťom mieste (viď záver dokumentu). Najslabšie miesto predstavuje podľa nás program venovaný podpore aplikovaného výskumu a vedy.

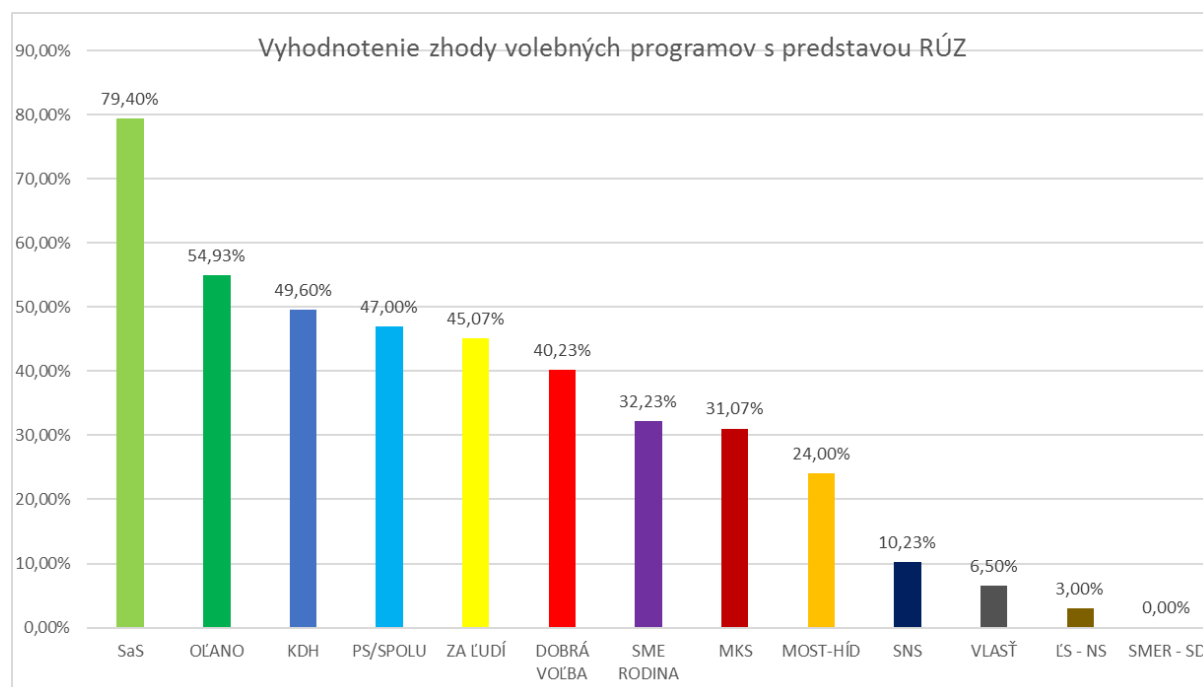
Nájdu sa však aj ďalšie pozitívne príklady. Jedným z takých je napríklad časť programu KDĽ, ktoré ponúka komplexný návod na to, ako by napríklad mohol vyzerat' sektor energetiky. Práve prinášanie takejto vízie určitého sektora má byť cieľom politickej strany. Podobne to platí aj v prípade podpory vedy a výskumu, kde svoj návrh predstavuje hnutie OĽANO. Z programu je

jasné, aké konkrétne kroky chce strana vykonať na to, aby došlo ku komplexnému zlepšeniu sektora vedy a výskumu.

Potom existuje skupina strán, ktorých program je všeobecný. Neurazí, no ani neprináša zásadné riešenia pre zlepšenie podnikateľského prostredia. Takýmto príkladom je napríklad PS/SPOLU. Strana ponúka rozsiahly program, kde však častokrát forma predbieha obsah. Napríklad cítime určitý chaos v pohľade na verejné financie a daňovú politiku. Na jednej strane PS/SPOLU deklaruje potrebu rušenia osobitných odvodov, na strane druhej presadzuje digitálnu daň, či uhlíkovú daň. Je otázne, či nahradenie vyššieho zdanenia jedného sektora zdanením iného sektora je naozaj to, čo Slovensko potrebuje.

Ako určité sklamanie sa dá označiť program MOST – HÍD, ale aj strany MKS. V oboch prípadoch môžeme v programoch nájsť určité sympatické opatrenia pre zlepšenie podnikania, no v celku pôsobí program oboch strán ako nedotiahnutý. Obe strany sa priveľmi sústredia na kultúrnu politiku, či vzdelávaciu politiku s ohľadom na potreby menších a popri tomto programe akoby zabúdali na potrebu zlepšenia podnikateľského prostredia, ktoré je nevyhnutné i pre dobrý rozvoj regiónov južného Slovenska.

Vyhodnotenie zhody volebných programov niektorých politických strán a priorit RÚZ.

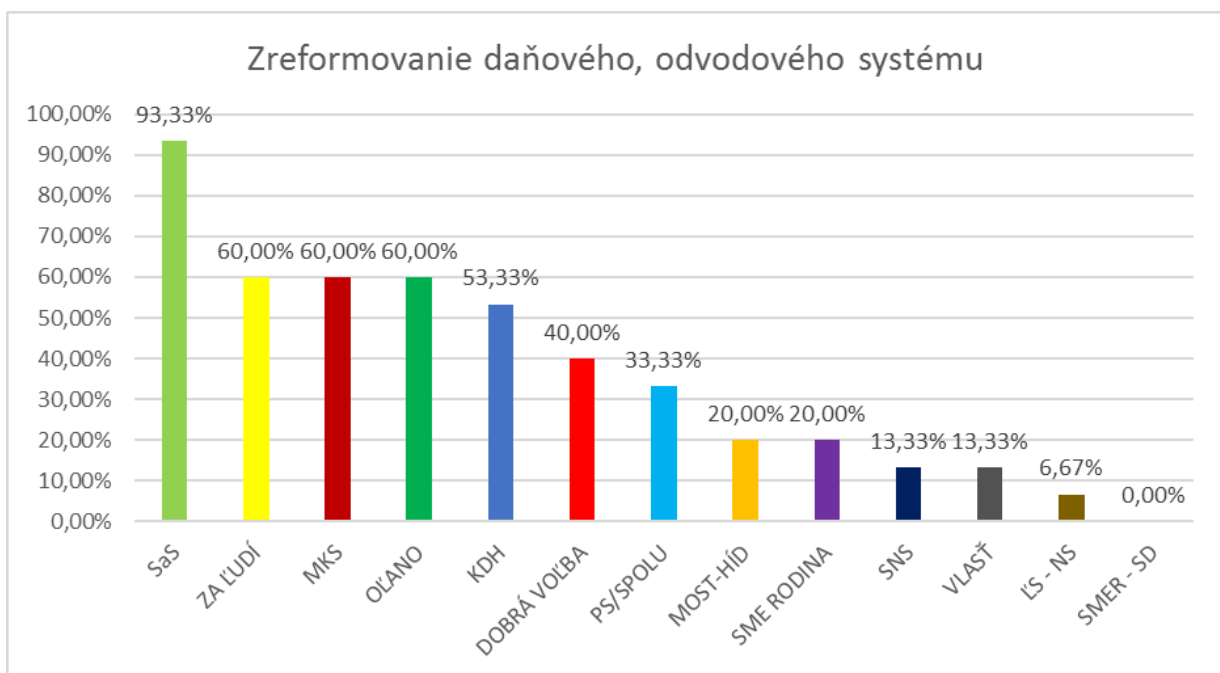
V našom rebríčku tak po zohľadnení aspektov: reforma daňového a odvodového systému, zavedenie systematického legislatívneho procesu, oblasti vymožitelnosti práva, prepojenia vzdelávacieho systému a potrieb trhu práce, zavedenie modernej pracovnej legislatívy, reforma

regulačného prostredia a energetiky, zamedzenia plytvania vo verejných financiách, dosiahnutie účelného využívania fondov Európskej únie, opatrení v oblasti životného prostredia aj s ohľadom na podnikanie, posilnenie podpory aplikovaného výskumu a inovácií, skončili strany v nasledovnom poradí:

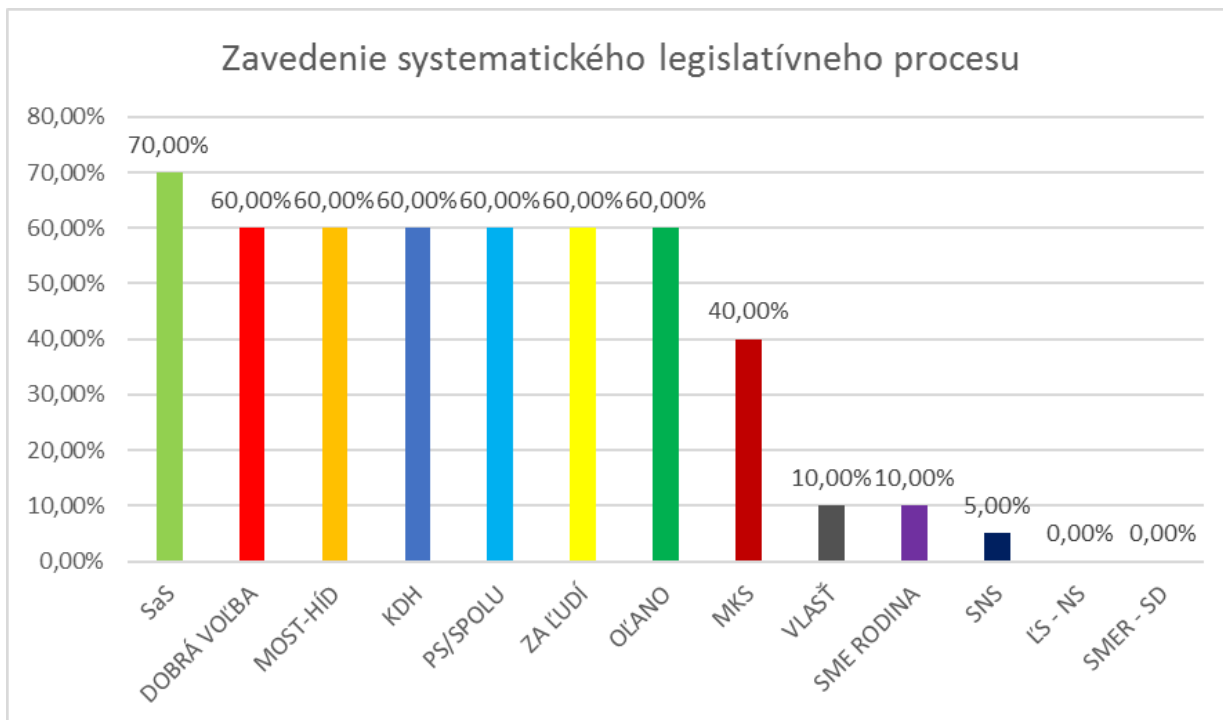
1. Sloboda a Solidarita: 79,40 %
2. OĽANO: 54,93 %
3. KDĽ: 49,60 %
4. PS/Spolu: 47 %
5. Za ľudí: 45,07 %
6. Dobrá voľba: 40,23 %
7. Sme rodina: 32,23 %
8. Maďarská komunitná spolupatričnosť: 31,07 %
9. Most – híd: 24 %
10. SNS: 10,23 %
11. Vlast: 6,50 %
12. ĽS – NS: 0,67%
13. Smer – SD: 0,00 %

Hodnotenie jednotlivých oblastí

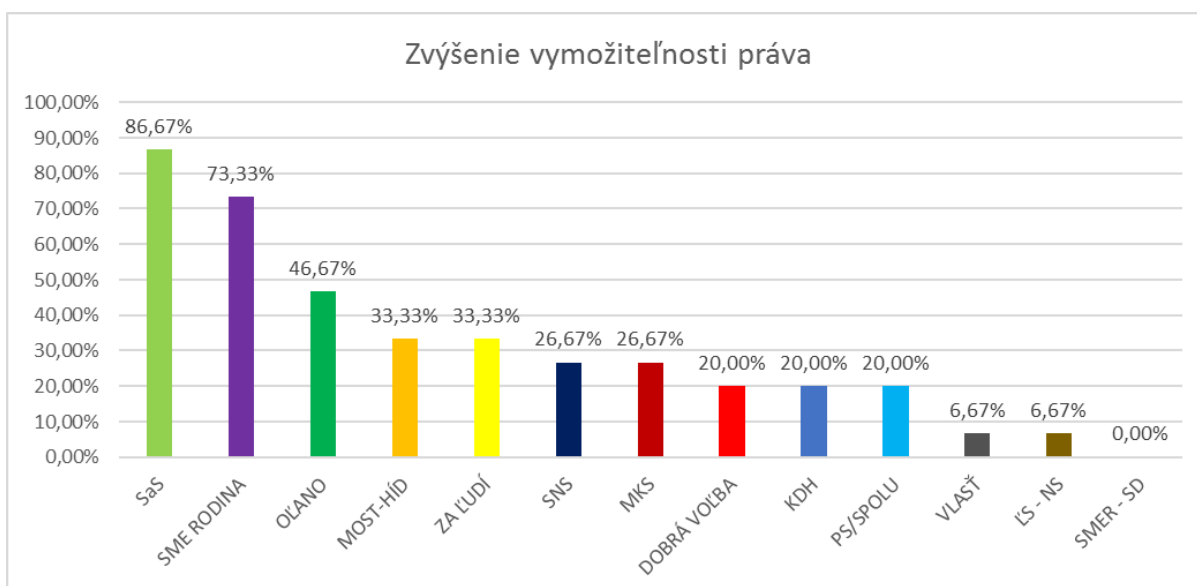
V oblasti zreformovania daňovo – odvodového systému môžeme strany rozdeliť na tri rôzne skupiny – tá prvá, značne menšia má v programe zjednodušovanie daní, či návrat k rovnej dani a predstaviteľom sú strany SaS, Za ľudí a čiastočne aj KDĽ, či MKS. Druhá skupina strán hovorí len o parametrických zmenách v systéme, pričom viaceré strany chcú zavádzať selektívne dane, populárnou sa stáva najmä digitálna daň, ktorej potrebu strany ale nezdôvodňujú a uhlíková daň. Do tejto skupiny sa dajú zaradiť PS/SPOLU, či strana Dobrá voľba.

Oblasť zavedenia systematického legislatívneho procesu je oblasťou s najväčším prienikom medzi jednotlivými stranami. Je to najmä z dôvodu chaotického legislatívneho procesu, ktorým bolo charakteristické predchádzajúce volebné obdobie. Strany chcú skončiť s predkladaním neodôvodnených návrhov v skrátanom legislatívnom konaní, či s tzv. „prílepkami“. Zhodujú sa aj na potrebe noviel zákonov pre podnikateľské prostredie od 1. januára. Viaceré strany (napr. SaS, MKS) majú v programe zavedenie tzv. sunset klauzy, teda obmedzenej platnosti určitej legislatívy a viaceré strany chcú zavedenie princípu „jedna za jedna“, prípadne ambicióznejšie „dve za jedna“, t.j. zavedenie jednej regulácie a odstránenie inej.

V oblasti **vymožiteľnosti práva dominuje snaha o očistu polície a súdnictva**. Strany sa sústredia najmä na zlepšenie funkčnosti polície a súdov, často ale pri tejto snahe zabúdajú na podnikateľov. Chýba napríklad úprava Obchodného zákonníka, a až na výnimky aj úprava reštrukturalizácií a konkurzov. Ucelený program v tomto smere predstavuje len strana SaS.

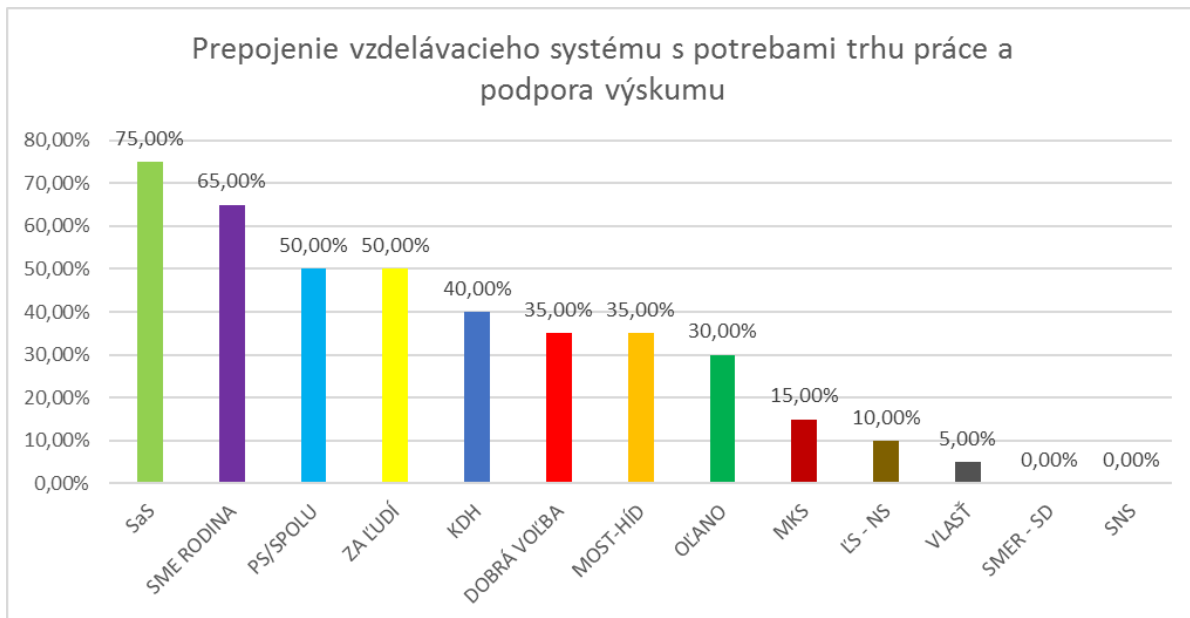

Prepojenie vzdelávacieho systému s potrebami trhu práce a podpora výskumu – Základným sľubom pre oblasť školstva sa pre strany stalo zvýšenie finančných prostriedkov pre oblasť školstva. Akoby cieľom novej vlády malo byť len zvyšovanie plátov učiteľov a nie výchova a vzdelávanie kvalifikovanej pracovnej sily. Je len málo strán, ktoré sa venujú podpore

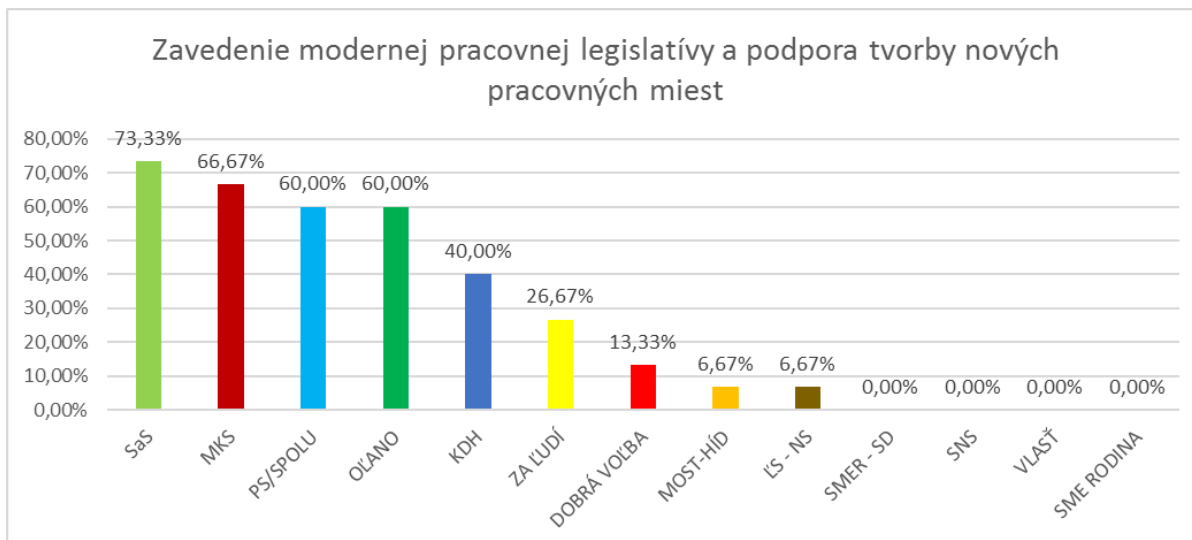
školy aj s cieľom obsahovej zmeny a prepojenia trhu práce a vzdelávacieho systému. V programoch až na výnimky (SaS, Sme rodina, PS/Spolu) absentuje snaha o racionalizáciu škôl, či zmenu financovania. Viaceré strany iba formálne deklarujú snahu o zapojenie kvalitatívnych ukazovateľov do systému financovania školstva.

Pozitívne je aspoň to, že viacero strán (SaS, Za ľudí, Sme rodina, PS/Spolu) sa zhoduje na potrebe optimalizácie počtu vysokých škôl. Strany viac riešia úroveň slovenskej vedy a málo opatrení je cielených s ohľadom na prepájanie potrieb zamestnávateľov a vysokých škôl. Celkovo je možné programy v oblasti školstva hodnotiť ako málo ambiciózne a od novej vlády s výnimkou určitej racionalizácie vysokých škôl nebude možné očakávať hĺbkové reformy.

Strany až na výnimky (PS/SPOLU, Za ľudí) neriešia systém celoživotného vzdelávania a zabúdajú na jeho dôležitosť.

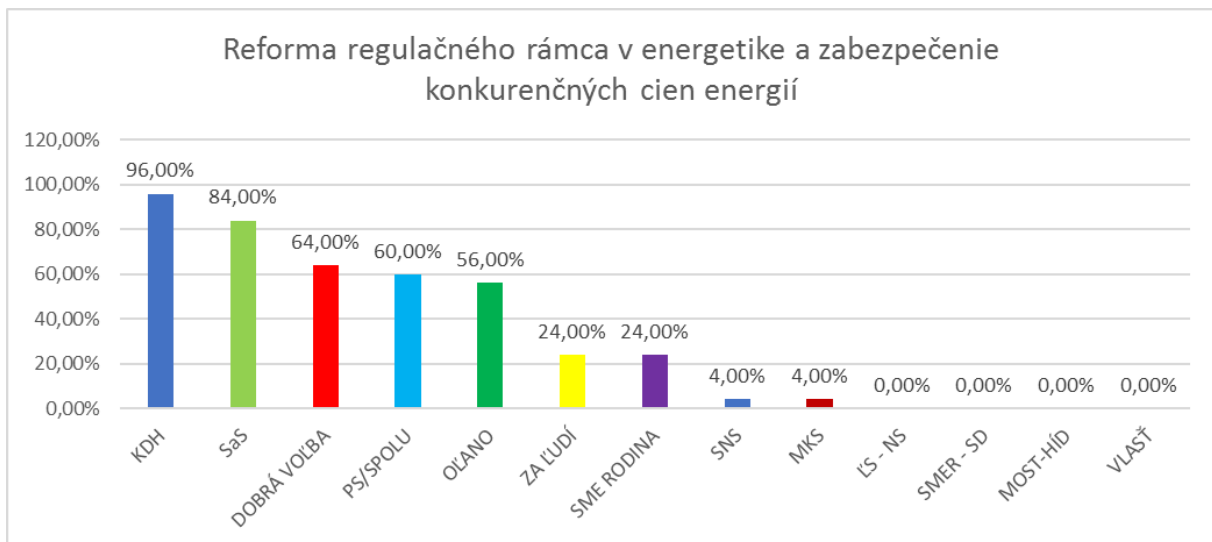

Zvýšenie flexibility trhu práce je prioritou najmä pre stranu SaS a trochu prekvapivo aj pre MKS. Strany chcú odpolitizovať minimálnu mzdu a rovnako tak chcú aj zrušiť viacero úrovní minimálnej mzdy. Potrebu zamestnávať pracovné sily zo zahraničia si uvedomujú najmä strany PS/SPOLU, ZA ĽUDÍ ale i OĽANO. Naopak, niektoré strany neposkytujú žiadne stanovisko k minimálnej mzde, či pracovnej migrácii, pričom viaceré z nich (Vlast', Sme rodina) sa stavajú proti akejkoľvek migrácii.

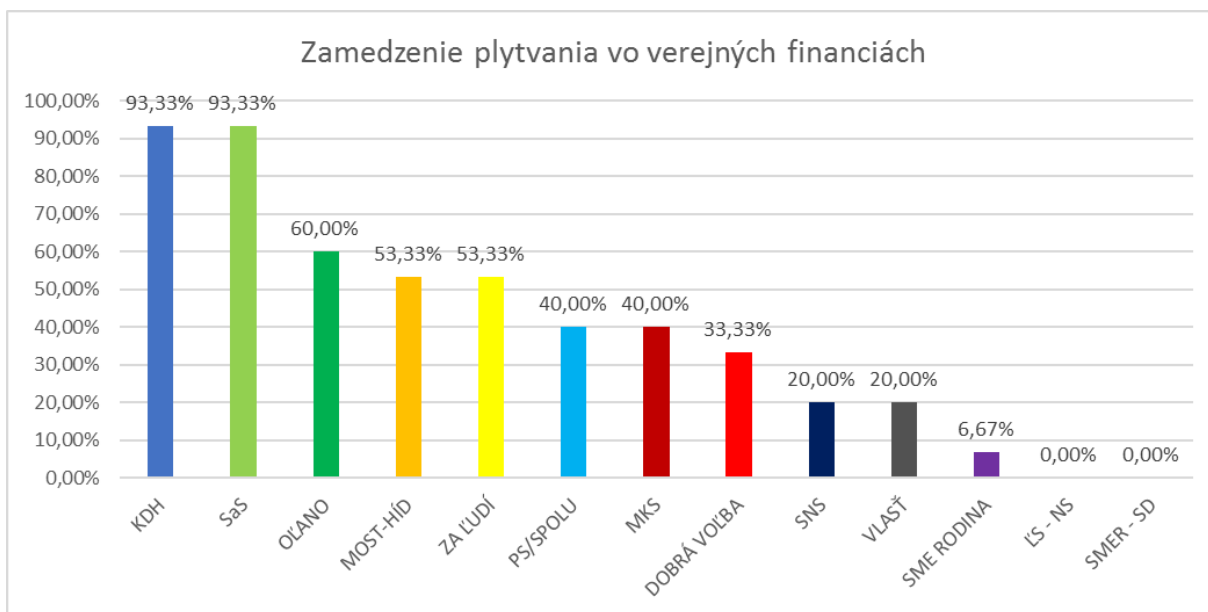
V oblasti pracovnej legislatívy sú strany, ktoré doslova ignorujú fakt, že zamestnávateľia sú nielen poskytovateľmi pracovných miest, ale i tvorcami pracovných miest. Najvypuklejšim negatívnym príkladom je strana SME RODINA, ktorej program, v prípade úspešnej realizácie by mal ďalekosiahle dôsledky na všetkých zamestnávateľov. Strana chce skracovať pracovné úväzky ženám (matkám), či skracovať ich pracovnú dobu v piatky. Pri hodnotení dopadov sa zameriava len na zmiernenie finančných dopadov, pričom neberie vôbec do úvahy fakt, že skrátenie pracovnej doby niektorých profesií na pracovisku by mohol vážne narušiť plnenie úloh zamestnávateľa (v tejto súvislosti spomeňme napríklad zdravotné sestry, ktoré v piatok o 13. tej odídu z práce). Zviazať zamestnávateľov chce viac aj koalícia PS/SPOLU návrhmi na maximálny počet tzv. dohodárov, či tzv. agentúrnych zamestnancov vo firme.

Oblasť energetiky je prioritou len pre niekoľko strán. V tejto oblasti však treba vyzdvihnúť najmä dve strany – SaS a KDĽ. Obe strany idú nad rámec bežného volebného programu, predstavujú zásadnú a prepracovanú reformu v oblasti energetiky. V prípade KDĽ môžeme dokonca hovoriť o najlepšej časti programu.

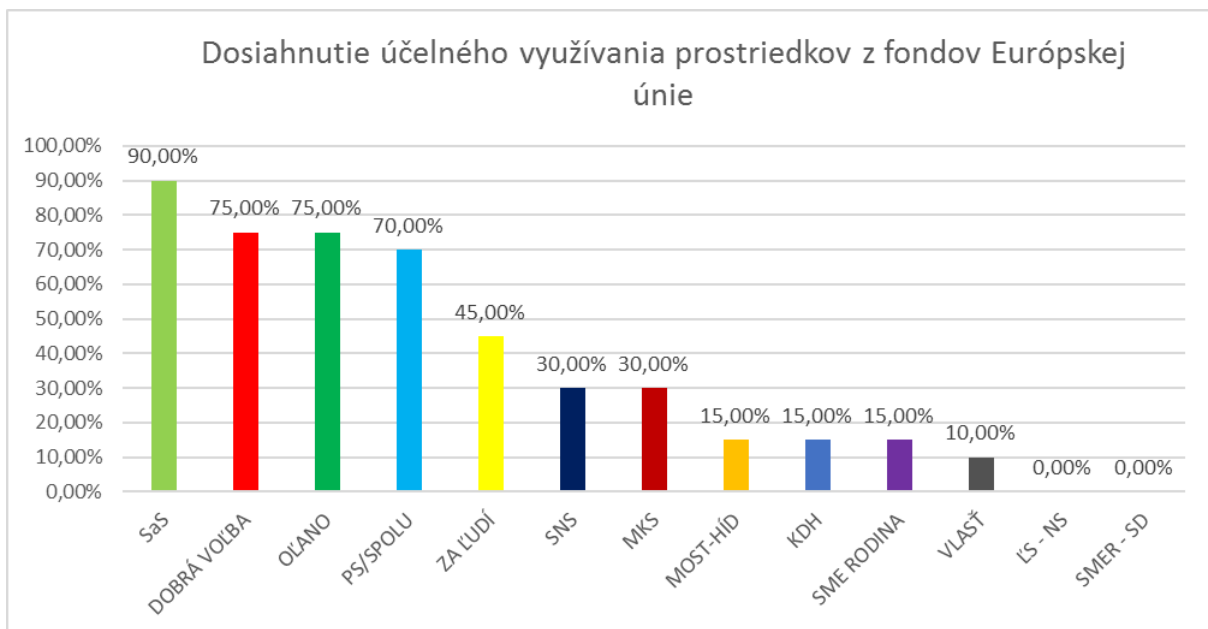

Zamedzenie plytvania vo verejných financiách je oblasťou, kde viaceré strany vidia priestor najmä pre populizmus. Niektoré programy obsahujú v sebe také prvky, ktorých implementáciou by nielen nedošlo k zlepšeniu podnikateľského prostredia vzhľadom na verejné financie, ale dokonca by došlo k jeho významnému zhoršeniu. Takéto opatrenia majú charakter väčšinou vzniku nových úradov, zoštatňovania viacerých podnikov, neprehľadných opatrení realizovaných v daňovom systéme. Príkladom sú investičné opatrenia hnutia Sme rodina, o ktorých dostatočnom finančnom krytí máme vážnu pochybnosť. Príkladom strany, ktorá presadzuje vznik nových úradov je PS/SPOLU. Možno len došlo k nepochopeniu zámeru strany, no program by prospelo, ak by strana uvádzala, či nové úrady majú súčasne nahradiť, či doplniť. Takto to vyznieva ako program, ktorý zvyšuje byrokráciu a mal by za následok zhoršenie stavu verejných financií.

Práve na udržateľnosť verejných financií dbá pri svojom programe SaS a KDH. Strany nesľubujú vzdušné zámky ale opatrenia, ktoré sú realizovateľné a nespôsobia rozvrat verejných financií. Ostatné strany by sa v tomto bode mali aj zamýšľať nad dôsledkami volebných programov.

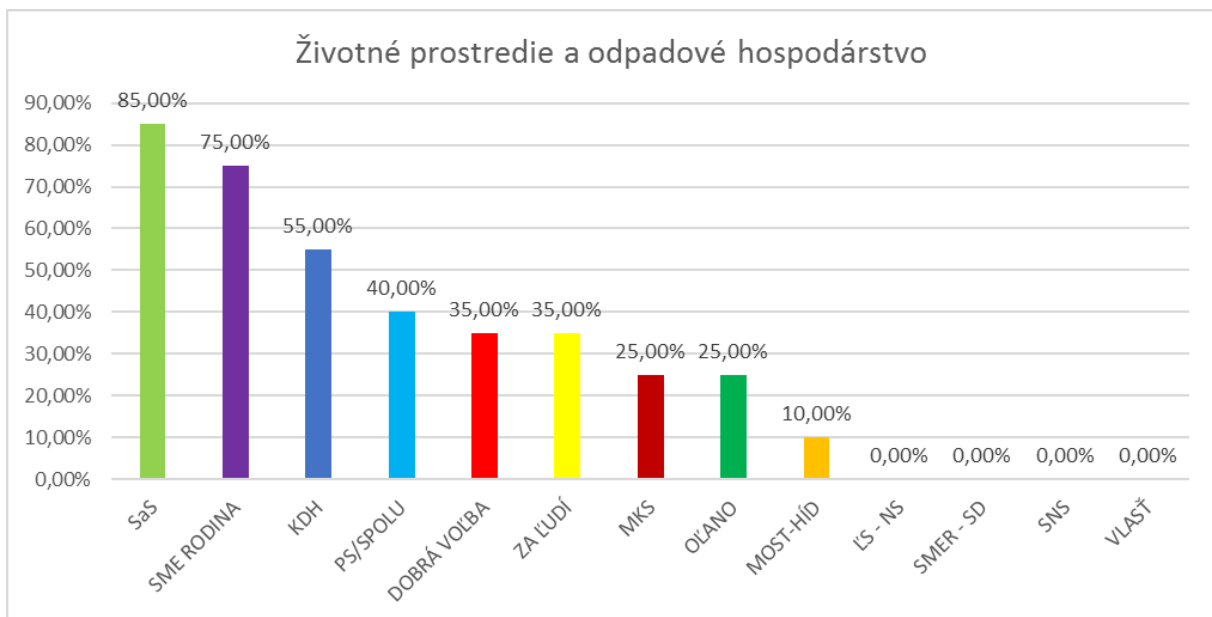

Pri čerpaní eurofondov je najpozitívnejšou správou snaha strán čerpať peniaze na dostavbu infraštruktúrnych projektov a pre vedu a výskum. Práve európske peniaze vnímajú strany ako nástroj na znižovanie regionálnych rozdielov. Avšak komplexným programom v prípade eurofondov disponuje opäť iba strana SaS. Pozitívne sa dá hodnotiť aj zrovnoprávenie postavenia žiadateľov v programe strany Dobrá voľba. Väčšina strán sa však programu eurofondov venuje len okrajovo a v rôznych častiach programu a nepredstavuje ucelenú koncepciu ako pristupovať k čerpaniu európskych peňazí.

V **oblasti životného prostredia** je treba strany upozorniť, aby s „vodou z vaničky nevyliali aj dieťa“. Viaceré strany predstavujú množstvo návrhov (PS/SPOLU, ZA ĽUDÍ, či OĽANO) na

zlepšenie životného prostredia, no na druhej strane, chýba akceptácia toho, že existujú aj potreby priemyslu, ktoré nemôžu byť odstavené zo dňa na deň. Strany pri programoch separácie, či čistejšieho ovzdušia zabúdajú na podporu zamestnávateľov. Očakávali by sme koncepcnejšie programy v oblasti odpadového hospodárstva a energetického využívania druhotných palív. Mrzí najmä fakt, že strany (až na SaS) obišli problematiku EIA, ktorá v súčasnom nastavení môže vyhovovať špekulantom. Opäť ale musíme podotknúť, že pre zamestnávateľov sa javí ako najlepší program strany SaS, ktorá pri zelených riešeniach myslí aj na potreby podnikateľov.

Poslednou hodnotenou oblasťou bola podpora vedy a aplikovaného výskumu a inovácií. Ide o oblasť, ktorá bola medzi programami najslabšou. Strany zabúdajú na potrebu zabezpečiť financovanie aplikovaného výskumu a vedy, nevyjadrujú sa k podpore viaczdrojového financovania, reforme agentúr poskytujúcich granty, či daňovým stimulom pre podniky, ak investujú do inovácií. V hodnotení podpory vedy a aplikovaného výskumu zlyháva aj SaS a práve tu vidíme najväčší potenciál tejto strany ešte zlepšiť volebný program. Ak ale máme udať jednu stranu, ktorá poskytuje najlepší program, ide jednoznačne o hnutie OĽANO. Program odpovedá na väčšinu zamestnávateľských požiadaviek a prináša komplexné kroky ako pomôcť aplikovanému (čiastočne aj základnému) výskumu v SR. Solídny program predstavila v tejto oblasti aj strana Za ľudí, programy ostatných strán hodnotíme ako nedostatočné.

